

Izvor:

Lončarić, D. i Pejić Papak, P. (2009). Profiliranje učiteljskih kompetencija. *Odgojne znanosti*, 11(2), 479 – 497.

Profiliranje učiteljskih kompetencija

Darko Lončarić

Učiteljski Fakultet Sveučilišta u Rijeci

Trg I. Klobučarića 1

Tel. +385 (0)51 315 273

Fax: +385 (0)51 315 256

e-mail: loncaricd@gmail.com

Petra Pejić Papak

Učiteljski Fakultet Sveučilišta u Rijeci

Trg I. Klobučarića 1

Tel. +385 (0)51 315 273

Fax: +385 (0)51 315 256

e-mail: petra@ufri.hr

Profiliranje učiteljskih kompetencija

Sažetak

Niz reformskih procesa visokog obrazovanja doveo je do reformuliranja odgojno-obrazovnih ciljeva koji se sve manje referiraju na to što *nastavnik mora*, a sve više na to što *učenik može* nakon aktivnog sudjelovanja u nastavnom procesu. Sve veći broj visokoškolskih nastavnika suočava se sa zahtjevom formuliranja nastavnih ciljeva u terminima kompetencija i ishoda učenja. Pri tome, za osmišljavanje primjerenih ishoda učenja na razini nastavnog predmeta ili sata, nastavnici moraju imati čvrsti oslonac u precizno i jasno definiranim kompetencijama na razini nastavnog programa, koje pak moraju biti u suglasju s područnim kompetencijama unutar pojedine struke i Hrvatskog kvalifikacijskog okvira.

Trenutno su u nastajanju mnogi važni dokumenti koji definiraju kompetencijski profil učitelja razredne nastave. Osnovni cilj ovog rada je javnosti pružiti pregled europskih i nacionalnih politika u području obrazovanja učitelja, kompetencija i kvalifikacija općenito te pregled zahtjeva koje pred učitelje postavlja suvremeni kurikulum uz primjere nacionalnih smjernica i standarda s opisima učiteljskih kompetencija. Temeljem analize svih navedenih elemenata formuliran je prijedlog kompetencijskog profila učitelja koji može poslužiti kao poticaj za promišljanje o sadržaju i strukturi područno-stručnih kompetencija učitelja, kao i poticaj za širu raspravu o jedinstvenim kriterijima obrazovanja učitelja i kompetencijama na razini programa učiteljskih studija.

Ključne riječi: Ishodi učenja; Kompetencije; Kvalifikacije; Učitelji

Profiling teacher competences

Summary

A wide range of higher education reforms have brought to a reformulation of educational goals that are less and less referring to what a teacher *needs to do*, and more and more to what a student *can do* after their active participation in the teaching process. An increasing number of higher education teachers are being faced with the demands of formulating the teaching goals in the terms of competences and teaching outcomes. While conceiving the adequate teaching outcomes at the level of a teaching subject or period, teachers need to have a firm support in precisely and clearly defined competences at the level of a study program. These competences must also be in accordance with the subject-specific vocational competences integrated within the Croatian Qualifications Framework.

Many important documents that define the competence profile of lower primary teachers are being constructed at the moment. The main aim of this paper is to present the readers with the overview of European and national policies in the area of teacher education, competences and qualifications in general, as well as the demands put in front of teachers by the contemporary curriculum, providing the examples of national guidelines and standards including teacher competences. Based on the analysis of all the mentioned elements, a proposal of teacher competence profile has been formulated. It could serve as an impetus for deliberation over the content and structure of subject-specific teacher competences as well as for a wider discussion on unique criteria of teacher education and competences at the level of teacher study programs.

Key words: Teaching outcomes, competences, qualifications, teachers.

1. POLAZIŠTA ZA IZRADU KOMPETENCIJSKOG PROFILA

1.1 Izrada programa temeljenih na ishodima učenja

Tradicionalni sustav odgoja i obrazovanja koji funkcionira kao sredstvo prenošenja i orijentacije na činjenično znanje, temeljen na nastavnim planovima i programima koji predstavljaju zbir sadržaja kojih se svaki nastavnik treba pridržavati ima za cilj odgovoriti na pitanje "Što će se poučavati?". Pomak u planiranju s prijenosa znanja na razvoj kompetencija znači zaokret u pristupu i načinu programiranja odgoja i obrazovanja i stavlja naglasak na drukčije pitanje "Što student treba znati i može znati, koje vještine, sposobnosti i stavove treba i može razvijati?". Težište pristupa poučavanju usmjerenom na studenta je na određuju ciljeva poučavanja kao mjerljivih ishoda učenja. Ishodi učenja u visokom obrazovanju prepoznaju se kao kompetencije koje student treba razviti tijekom studija. Takav pristup podrazumijeva i oblikovanje kurikuluma utemeljenog na kompetencijama kao nove paradigme u obrazovanju (Previšić, 2007), kojim se nastoji postići konstruktivno povezivanje ishoda učenja sa sadržajima i pristupima učenju i poučavanju i studentskim opterećenjem. Za osmišljavanje primjerenih ishoda učenja na razini nastavnog predmeta ili sata, nastavnici, koji se stavljaju u poziciju poticatelja i usmjeravatelja učenja, moraju imati čvrsti oslonac u precizno i jasno definiranim kompetencijama na razini nastavnog programa, koje pak moraju biti u suglasju s područnim kompetencijama unutar pojedine struke i Hrvatskog kvalifikacijskog okvira.

Vodeći se takvim pristupom poučavanju svrha ovog rada je dati prijedlog i poticaj za promišljanje o elementima sadržaja i strukture područnih kompetencija značajnih pri oblikovanju novih ili usklađivanju postojećih studijskih programa u skladu s trendovima Bolonjskog procesa, ali i potaknuti raspravu o jedinstvenim kriterijima obrazovanja učitelja i kompetencijama na razini programa učiteljskih studija.

1.2 Temeljni dokumenti

Temeljni dokumenti korišteni za izradu kompetencijskog profila mogu se svrstati u nekoliko kategorija. Na prvom su mjestu dokumenti europskih obrazovnih politika u kojima je stavljen naglasak na kompetencijama učitelja poput: "Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications" (European Commission, 2005), "Improving the Quality of Teacher Education" (Commission of the European Communities, 2007), "Tuning educational structures in Europe: Summary of Outcomes – Education" (2005) i "Teacher Education in Europe: An ETUCE Policy Paper" (European Trade Union Committee For Education, 2008).

Specifičnost kompetencija učitelja ogledale se u tome što, za razliku od mnogih drugih struka, učitelji moraju razvijati kompetencije kao specifičan spoj znanja, vještina i osobina kod onih koje poučavaju, kod učenika. Stoga nas o potrebnim kompetencijama učitelja u velikoj mjeri mogu informirati temeljni nacionalni i europski dokumenti o kompetencijama koje učitelji moraju razvijati kod učenika. Iznimno je važno pri profiliranju učiteljskih kompetencija razmotriti prijedlog "Nacionalnog

okvirnog kurikulumu za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi" (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa,2008), "Key Competences for Lifelong Learning — A European Reference Framework" (The European Parliament and the Council of The European Union, 2006) i dokument "Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools" (Commission of the European Communities ,2008).

Učiteljske kompetencije također moraju biti usklađene s europskim i nacionalnim okvirom koji definira kompetencije i kvalifikacije, pa se pri osmišljavanju kompetencijskog profila učitelja trebaju uzeti u obzir i neki radni dokumenti povjerenstva za izradu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira poput: "Polaznih osnova Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira" (2007) i "Pojmovnika hrvatskoga kvalifikacijskog okvira" (Vlada RH: Povjerenstvo za izradu Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira,2008), europski temeljni dokumenati za kvalifikacijski okvir "The European Qualifications Framework for Lifelong Learning" (European Commission: Education and Culture, 2008) i opis kompetencija koje se razvijaju kroz sva tri kvalifikacijska ciklusa u visokom obrazovanju "Shared 'Dublin' descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards" (Joint Quality Initiative Informal Group, 2004).

Na kraju, dobro je izdvojiti i neke postojeće primjere nacionalnih smjernica i standarda u obrazovanju učitelja s opisima kompetencija i ishoda učenja. U ovom radu odlučili smo se za primjere iz Velike Britanije (The General Teaching Council for Scotland,1998; 2006) upravo zbog vrlo detaljno razrađenih kompetencija i ishoda učenja. Isti su predstavljeni i analizirani u relevantnim domaćim prikazima (Vizek Vidović, 2005) i projektima (projekt Nacionalne zaklade za Znanost: Ishodi učenja u obrazovanju učitelja i nastavnika).

1.3 Ciljne kompetencije učenika određuju potrebne kompetencije učitelja

Iako je u području inicijalnog obrazovanja nastavnika došlo do bitnih kvalitativnih i organizacijskih promjena javljaju se i problemi koji se mogu riješiti revizijom kurikulumu učiteljskih fakulteta. "Prilikom izrade novih programa izostalo je definiranje nacionalnog standarda u području profesionalnih kompetencija nastavnika, to jest model izrade kurikulumu koji se temelji na kompetencijama" (Domović, 2009,16).

Osnovno polazište izrade kompetencijskog okvira jest analiza stručnih poslova i zadataka koje će učitelj obavljati. Po pitanju kompetencija učiteljska struka ima dodatnu dimenziju koju nemaju brojne druge struke. Učitelj mora kompetentno poticati razvoj kompetencija učenika. Kako navodi Jurić (2007) uozbiljenje napretka škole najuže je povezano s kompetencijama učitelja jer je kvaliteta obrazovanja učitelja jedan od glavnih činitelja koji djeluje na razinu učeničkih obrazovnih postignuća. Stoga je potrebno najprije definirati ključne kompetencije koje učenik mora imati kako bi uspješno odgovorio na izazove suvremenog društva znanja i promjena. Popis tih kompetencija daje znatan doprinos razumijevanju profila kompetencija učitelja.

Europski i nacionalni standardi, smjernice i prognoze o kompetencijama koje su potrebne učeniku i europskom građaninu 21. stoljeća zabilježene su u ovim dokumentima: "Nacionalni okvirni

kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi (- prijedlog)"; "Key Competences for Lifelong Learning — A European Reference Framework" i "Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools".

Najvažniji iskorak novog prijedloga nacionalnog okvirnog kurikulumu jest upravo u tome što polazi od pristupa utemeljenog na kompetencijama učenika. Kompetencije se pri tome određuju kao znanja, vještine, vrijednosti i stavovi pojedinca. "U *Tuning*¹ pojam kompetencija počiva na integrativnom pristupu, koji na individualne mogućnosti gleda kao na dinamičku kombinaciju obilježja koja omogućavaju kompetentnu izvedbu ili su dio finalnog proizvoda obrazovnog procesa. Kompetencije uključuju sljedeće elemente: znanja i razumijevanje (teorijsko znanje u akademskom području, kapacitet za spoznaju i razumijevanje), znanje o tome kako djelovati (praktična primjena znanja u određenim situacijama), znanje o tome kako biti (vrijednosti kao integralni elementi načina opažanja i življenja s drugima u društvenom kontekstu). Kompetencije predstavljaju mješavinu tih obilježja te opisuju razinu ili stupanj u kojem ih je pojedinac sposoban upotrijebiti." (Tuning, 2006,5;u:Vizek Vidović, 2009, 34)

Autori kurikulumu se pri određivanju kompetencija pozivaju na drugi navedeni dokument: "Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on Key Competences for lifelong learning, 2006/962/EC" te navode osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje: *1. Sporazumijevanje na materinskom jeziku; 2. Sporazumijevanje na stranim jezicima; 3. matematička kompetencija i osnovne kompetencije u znanosti i tehnologiji; 4. Digitalna kompetencija; 5. Učiti kako učiti; 6. Socijalna i građanska kompetencija; 7. Inicijativnost i poduzetnost; 8. Kulturna svijest i izražavanje.*

Na navedene temeljne kompetencije trebali bi se nadovezati odgojno obrazovni ciljevi, koji također daju uvid u kompetencije koje mora razvijati program učiteljskog studija.

Veću novost u prijedlogu Nacionalnog okvirnog kurikulumu predstavljaju i međupredmetne teme koje razvijaju opće kompetencije učenika za čiji razvoj nije odgovoran određen predmet, nego sva odgojno-obrazovna područja, odnosno svi predmeti. Učitelji moraju biti osposobljeni i za provođenje međupredmetnih tema koje postavljaju nove zahtjeve na kompetencijski okvir programa učiteljskog studija. Te međupredmetne teme su: *1. Poduzetništvo; 2. Učiti kako učiti; 3. Osobni i socijalni razvoj; 4. Informacijsko-komunikacijska tehnologija (ICT); 5. Zdravlje, sigurnost i zaštita okoliša; 6. Građanski odgoj.* Interesantno je da je bez obzira na ideju međupredmetne teme, predviđeno i uvođenje novih predmeta poput predmeta: Informacijsko-komunikacijska tehnologija i Građanski odgoj.

U kurikulumu su istaknuti i zahtjevi za specifičnim kompetencijama učitelja koji uključuju:

¹ Projekt «Tuning educational structures in Europe»(usklađivanje obrazovnih sustava u Europi) pokrenut 2000. godine okupio je 105 europskih sveučilišta oko razvoja novih pristupa u planiranju kurikulumu.

1. *Kompetencije rada s djecom s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (učenici s teškoćama, daroviti i talentirani učenici);*
2. *Kompetencije ocjenjivanja i vrednovanja učeničkih postignuća;*
3. *Kompetencije samovrednovanja odgojno-obrazovnog rada.*

Na kraju razmatranja kompetencija čiji razvoj kod učenika učitelji trebaju poticati možemo se osvrnuti i na prognoze i preporuke Komisije za europske zajednice ("Commission of the European Communities") iznesene u dokumentu "Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools". U tom dokumentu se ističe potreba za razvijanjem složenijih vještina i prilagodljivosti, sposobnosti samoreguliranog i cjeloživotnog učenja, građanskog angažmana i aktivizma. Navode se i teme koje se protežu kroz svih osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje, a to su: 1. *Kritičko mišljenje*, 2. *Kreativnost*, 3. *Inicijativa*, 4. *Rješavanje problema*, 5. *Procjena rizika*, 6. *Odlučivanje*, 7. *Konstruktivno upravljanje osjećajima*.

Po pitanju ključnih kompetencija, u tom dokumentu (str.14-15) istaknuto je da: "Svi nastavnici, bez obzira na predmet u kojem su specijalizirani, moraju svjesno i odgovorno razvijati ključne kompetencije svojih učenika, kroz sve školske aktivnosti". Ukazano je na važnost uključivanja djece što ranije u programe predškolskog odgoja i obrazovanja, na problem preranog napuštanja školovanja i pitanje djece s posebnim obrazovnim potrebama. Dio tog dokumenta odnosi se i na kvalifikacije i kompetencije učitelja. Citat (str.44) izvučen iz tog dokumenta, studije koje su proveli McKinsey i suradnici govori u prilog prethodno napisanim rečima: "Kvaliteta obrazovnog sistema ovisna je o kvaliteti učitelja".

1.4 Usuglašeni europski principi za obrazovanje učitelja

U okviru programa "Education and Training 2010" radna skupina stručnjaka iz različitih zemalja formulirala je osnove kompetencija i kvalifikacija koje moraju imati učitelji, da bi uspješno obavljali svoje stručne zadatke (Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications). Treba naglasiti da se u tom dokumentu termin učitelj odnosi na sve razine odgoja i obrazovanja, od predškolskog, preko osnovne i srednje škole, do visokih i viših škola i veleučilišta. Iz dokumenta treba izdvojiti da je prvim zajedničkim načelom istaknuto da je za kvalifikaciju učitelja potrebna visoka stručna sprema, uz mogućnost nastavka studija na poslijediplomskom studiju te multidisciplinarnost koja podrazumijeva: a) Znanja iz specifičnog predmeta, b) Znanje iz pedagogije, c) Vještine i kompetencije potrebne za vođenje učenika i pružanje podrške učenicima i d) Razumijevanje društvenog i kulturološkog značenja obrazovanja. U jednoj od preporuka naglašava se da bi programi obrazovanja učitelja trebali biti raspoređeni u sva tri ciklusa visokoškolskog obrazovanja radi povećanja mogućnosti napredovanja i mobilnosti.

U dokumentu se dalje navode tri ključne kompetencije učitelja. Učitelji bi morali biti osposobljeni za: 1. *Rad s informacijama, tehnologijom i znanjem*; 2. *Rad s ljudima - učenicima, suradnicima i ostalim partnerima u obrazovanju*; 3. *Rad u društvu i s društvom, na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj, europskoj i široj globalnoj razini*. Učiteljeve kompetencije i rad stavljene su u kontekst cjeloživotnog učenja i povezane s europskim okvirom za kvalifikacije.

Temeljem tog dokumenta, Europska komisija je 2007. objavila dokument "Improving the Quality of Teacher Education" u kojem ističe da je kvaliteta obrazovanja učitelja ključni čimbenik poboljšanja obrazovnih postignuća učenika. Dokument se posebno osvrnuo na praksu (In-service training) naglašavajući potrebu za povećanjem broja sati uključenosti u praktičan rad u školama (više od 20 sati godišnje, s povećanjem u završnim godinama) i sustavnu pomoć tijekom vježbeničkog staža ili prve godine zaposlenja (mentorstva, trening novih vještina). Podržava se sustav stjecanja kvalifikacije nakon petogodišnjeg sveučilišnog studija. Također, podržava se obrazovanje kroz sva tri ciklusa: preddiplomski, diplomski i poslijediplomski.

Kao podrška Bolonjskom procesu, a kasnije i Lisabonskoj strategiji od 2000. godine uspostavljen je program usklađivanja obrazovnih struktura u Europi (Tuning Educational Structures in Europe). Program je prerastao u kontinuirani proces usklađivanja i poboljšavanja visokoškolskog obrazovanja kroz sva tri stupnja. Program je posebno usmjeren na kompetencije i ishode učenja u okviru pojedinih područja obrazovanja. Kompetencija se smatra dinamičnom kombinacijom znanja, razumijevanja, vještina i sposobnosti. U tom kontekstu "kompetencija ili skup kompetencija znači da osoba upotrebljava određenu sposobnost ili vještinu za obavljanje zadataka na takav način koji dopušta procjenu njegove ili njezine razine postignuća. Kompetencije se mogu utvrđivati i razvijati. To znači da osoba ne posjeduje kompetencije u apsolutnom smislu već u određenom stupnju koji se može smjestiti u kontinuum razvijenosti te razvijati vježbom i obrazovanjem" (Tuning, 2006,1,u;Vizek Vidović, 2009, 34)

Cilj studijskog programa je razvoj takvih kompetencija koje se ostvaruju kroz veći broj raznih kolegija ili modula. Poučavanje usmjereno na studenta i na ono što se očekuje da će student moći učiniti na kraju modula ili programa podrazumijeva orijentaciju na ishode učenja. Ishodi učenja su «promjene kod studenata koje se mogu precizno izraziti kao ono što će student znati, razumjeti, odnosno moći pokazati nakon učenja» (Vlahović, Štetić, 2009, 41). Definicija ishoda učenja ima mnogo. Neke su usmjerene na individualne aktivnosti i odgovornosti studenata, a neke su usmjerene na učinkovitost okružja za učenje (Kovač, Kolić-Vehovec , 2008). Mogu se odnositi na pojedinu nastavnu cjelinu, predmet, modul ili period studiranja (npr. 1. ili 2. ciklus). Iako se o kompetencijama govori iz tri teorijska ishodišta: biheviorističkog, konstruktivističkog, holističkog (Babić,2007), Domović (2009) naglašava da pristup koji se temelji na ishodima učenja ima korijene u bihevioralnom pristupu kurikulumu, odnosno definiranju ciljeva kao mjerljivih rezultata učenja.

Radna grupa u kojoj su sudjelovale i hrvatske predstavnice Sveučilišta u Zagrebu (V. Vizek Vidović i R. Miljević Riđički) razradila je kompetencije i ishode učenja za područje obrazovanja učitelja. Svoje je zaključke predstavila u dokumentu "Tuning Educational Structures in Europe: Summary of Outcomes - Education". U dokumentu su navedene ove specifične kompetencije za učitelje: 1. *Posvećenost poticanju postignuća i napretka učenik*; 2. *Kompetencija u razvoju i poticanju strategija učenja*; 3. *Kompetencija u savjetovanju učenika i roditelj*; 4. *Znanje iz predmeta i područja koje poučava*; 5. *Sposobnost efektivne komunikacije s pojedincima i grupama*; 6. *Sposobnost kreiranja klime poticajne za učenje*; 7. *Sposobnost primjene naučenog*; 8. *Sposobnost efektivnog upravljanja vremenom*; 9. *Sposobnost analize i samoevaluacije vlastitog rada*; 10. *Svjесnost o potrebi*

kontinuiranog profesionalnog razvoja; 11. Sposobnost procjene ishoda učenja i učenikovih postignuća; 12. Kompetencija suradničkog rješavanja problema; 13. Sposobnost reagiranja na različite potrebe učenika; 14. Sposobnost poboljšanja okoline za poučavanje i učenje; 15. Sposobnost prilagodbe kurikuluma specifičnom kontekstu obrazovanja.

U dokumentu se navode i generičke kompetencije opisane kroz sva tri ciklusa obrazovanja. Za potrebe kompetencijskog profila integriranog preddiplomskog i diplomskog učiteljskog studija navodimo generičke kompetencije nakon završenog 1. i 2. ciklusa.

Nakon završenog 1. ciklusa očekuje se da student ima razvijene ove kompetencije: *komunikacijske vještine; vještinu timskog rada; vještinu korištenja informacijsko komunikacijske tehnologije; otkrivanje i rješavanje problema, vještinu refleksivnog promišljanja i samovrednovanja; interpersonalne vještine; planiranje i upravljanje vremenom; odlučivanje; poštivanje različitosti i multikulturalnosti; etičku posvećenost; kritičnost i samokritičnost; samostalno unaprjeđivanje vještine učenja, sposobnost analize i sinteze.* Uz navedene kompetencije, po završetku 2. ciklusa studija očekuje se da student ima razvijene ove kompetencije: *vještine provođenja znanstvenog istraživanja; sposobnost korištenja rezultata istraživanja u stručnom radu; vještinu stručne komunikacije; razvijene kognitivne vještine važne za razvoj i stvaranje novog znanja.* Kroz navedene kompetencije naglašena je potreba da se kvalifikacija učitelja realizira kroz diplomski sveučilišni studij i da se učitelji osposobe za daljnju vertikalnu mobilnost prema doktorskim studijima i za kreiranje novih znanja iz područja obrazovanja. Sve navedeno je u skladu s brojnim strategijama kojima se učiteljska profesija pokušava učiniti atraktivnom, dinamičnom i mobilnom.

Poseban doprinos ideji povećanja atraktivnosti učiteljske profesije dao je i Europski sektorski sindikat ETUCE (European Trade Union Committee for Education) koji je u proglasu "Teacher Education in Europe: An ETUCE Policy Paper" također naveo niz kompetencija koje učiteljski studiji moraju razvijati kod budućih učitelja. U tom dokumentu istaknuto je da je učiteljska profesija iznimno zahtjevana, da učitelji moraju posjedovati niz složenih kompetencija i da je obrazovanje učitelja potrebno provesti na razini magistra struke. U predmetima i modulima moraju biti zastupljena područja teorije obrazovanja, pedagogije, metode rada u razredu, razvojne psihologije i pravnih pitanja u obrazovanju. Školska praksa mora biti integrirana u program, u kontroliranim uvjetima, uz mentorstva i supervizije. Tome treba pridodati znanja iz pojedinih područja kurikuluma. Programe je poželjno obogatiti i novim područjima kao što je obrazovanje za multikulturalnost i primjenu informacijsko komunikacijske tehnologije. Kako bi se obrazovanje učitelja učvrstilo na razini magisterija struke, treba pojačati kompetencije iz područja znanstvenog istraživanja. Time bi se proširila znanja o učenju, poučavanju i povezanim interdisciplinarnim područjima. Mora se povećati broj učitelja s doktoratom, koji bi mogli sudjelovati u obrazovanju novih učitelja.

U tom smislu Hrvatić i Piršl (2007, 399) navode da "Učiteljsku profesiju treba promatrati kao kontinuum koji uključuje početno obrazovanje, ali i daljnje profesionalno usavršavanje temeljeno na načelima cjeloživotnog učenja koje će obuhvatiti formalno i neformalno obrazovanje".

Pridajući prvotno važnost ovladavanju vještinama poučavanja usmjerenog na poticanje aktivnog i dubinskog pristupa učenju često se navode i sljedeće specifične vještine: organiziranje okruženja poticajnog za učenje, upravljanje učeničkim napredovanjem, poticanje novih obrazovnih ishoda (europska orijentacija, ekološka osviještenost, multikulturalnost), poticanje motivacije za učenje, timski rad s kolegama i edukacijskim stručnjacima, sudjelovanje u kreiranju školskog kurikulumu, uporaba informatičkih tehnologija u svakodnevnoj praksi, sposobnost rješavanja etičkih pitanja, spremnost na samoevaluaciju i profesionalni razvoj (Vizek Vidović, 2005).

1.5 Europski i nacionalni okviri koji povezuju kompetencije i kvalifikacije

U svrhu poticanja mobilnosti i cjeloživotnog učenja koje zahtijeva jasno prepoznavanje i korištenje kompetencija nametnula se potreba određivanja smjernica za razvoj različitih kvalifikacijskih sustava i kvalifikacijskih okvira u Europi. Službenim priopćenjem u Berlinu 2003. godine donesene su smjernice kvalifikacijskog okvira za Europsko visoko obrazovanje. U skladu s tim priopćenjem u Dublinu je, u sklopu susreta "Joint Quality Initiative" 2004. godine predložen dokument sa sažetim zajedničkim opisom triju kvalifikacijskih ciklusa (Bachelor's, Master's, Doctoral awards) visokog obrazovanja.

Drugi ciklus Master's razine definira sljedeće kompetencije studenata koji: *1. Pokazuje znanje, razumijevanje i sposobnosti koje pružaju mogućnost kreativne i poticajne primjene ideja unutar istraživačkog konteksta; 2. Primjenjuje znanje i razumijevanje, kao i sposobnost rješavanja problema u novim i nepoznatim okruženjima unutar širokog konteksta područja studiranja; 3. Posjeduje sposobnost integriranja znanja i iznošenja mišljenja na osnovu nepotpunih informacija povezanih s njihovim prosudbama; 4. Može iznijeti jasno svoje zaključke, stručnom i nestručnom auditoriju te ih znanjem i razumom poduprijeti; 5. Posjeduje vještine koje mu omogućuju nezavisnost, samo usmjeravanje i nastavak studiranja.*

Donošenje Europskog kvalifikacijskog okvira (European Qualifications Framework, EQF) kao instrumenta uspostave razine kvalifikacija dijelom se referira i na prethodno navedene dokumente, a ustrojen je tako da djeluje kao sredstvo prepoznavanja i razumijevanja kvalifikacija između nacionalnih kvalifikacijskih okvira. Europski kvalifikacijski okvir (EKO) nije okvir kojim se određuju pojedine kvalifikacije niti pojedini sustavi obrazovanja već okvir koji povezuje i pomaže međusobno razumijevanje stečenih kvalifikacija među različitim zemljama koje povezuju svoje kvalifikacije s razinama EKO-a. Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO) koji je u izradi, predstavlja instrument uspostave kvalifikacija stečenih u Republici Hrvatskoj kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, prohodnost, stjecanje i kvalitetu kvalifikacija. Kvalifikacija je formalni naziv za određeni stupanj (razinu, obujam) kompetencija određene osobe koji se dokazuje školskom svjedodžbom, diplomom ili drugom javnom ispravom koju izdaje nadležna ustanova. Kvalifikacija temeljno ima isto svojstvo kao i rezultati učenja (learning outcomes), a razina rezultata učenja označava složenost stečenih kompetencija.

Europskim kvalifikacijskim okvirom predložena je podjela svih kompetencija na: *znanja, vještine i kompetencije u užem smislu*. Na isti su način mjerljivi pokazatelji razine rezultata učenja prikazani složenju kompetencija i u Hrvatskom kvalifikacijskom okviru koji obuhvaća osam razina uz koje su navedeni i trenutačni načini školovanja i obrazovanja u sklopu važećeg sustava obrazovanja. Skup mjerljivih rezultata za svaku razinu određen je samom poveznicom s Europskim kvalifikacijskim okvirom (European Commission: Education and culture, 2008.).

Najsloženije kompetencije magistra primarnog obrazovanja (učitelja razredne nastave) opisane su deskriptorima druge podrazine sedme razine HKO. Taj učitelj mora posjedovati specifične kompetencije, vještine i kompetencije u užem smislu. Kompetencije se odnose na činjenična znanja (*Vrednovanje činjenica do poznatih granica nekog područja rada ili istraživanja kao i do dodirnih granica s drugim područjima koja mogu biti temelj znanstvenoga istraživanja u dijelu toga područja*) i teorijska znanja (*Vrednovanje teorijskih znanja do poznatih granica nekog područja rada ili istraživanja kao i do dodirnih granica s drugim područjima koje mogu biti temelj znanstvenoga istraživanja u dijelu toga područja*). Vještine se dijele na spoznajne (*Apstraktna kreativna razmišljanja potrebna u istraživanjima za razvijanje novih znanja i procedura te za integriranje različitih područja*), psihomotorne (*Izvođenje složenih pokreta te složena upotreba metoda, instrumenata, alata i materijala, kao i izrada složenih metoda, instrumenata, alata i materijala, potrebnih u istraživanjima i inovativnom procesu*) i socijalne (*Ostvarenje upravljanja te složenih komunikacija i suradnje u različitim društvenim skupinama i narodima u nepredvidivim uvjetima*). Kompetencije u užem smislu odnose se na samostalnost (*Upravljanje složenim i promjenjivim uvjetima okruženja i odluke o njihovom mijenjanju*) i odgovornost (*Preuzimanje osobne i timske odgovornosti za strateško odlučivanje i uspješno provođenje i izvršenje zadataka u nepredvidivim uvjetima, te društvene i etičke odgovornosti tijekom izvršenja zadataka i posljedica rezultata tih zadataka*).

1.6 Primjeri nacionalnih smjernica i standarda s opisima učiteljskih kompetencija

Učiteljska struka, koja je nadahnuta vrijednostima društvene uključenosti i potrebom njegovanja potencijala svih učenika, vrši jak utjecaj na društvo i ima odlučujuću ulogu u unapređivanju ljudskih mogućnosti i oblikovanju naraštaja budućnosti. Učitelji odgovaraju sve većim izazovima društva znanja no također moraju biti spremni za aktivno sudjelovanje u tom društvu kao i za pripremanje učenika za samostalno cjeloživotno učenje. "Stjecanje učiteljske kompetencije postaje osnova i pretpostavka stručnog razvoja učitelja tijekom svih faza profesionalne karijere. Proces kontinuiranog profesionalnog razvoja počinje s jačanjem procesa osnovnog učiteljskog obrazovanja i sastoji se od komplementarnih komponenti: inicijalnog obrazovanja, uvođenja u posao, obrazovanja učitelja tijekom rada, cjeloživotnog učenja" (Hrvatić, Piršl, 2007,395).

Dokument "The Standard for Initial Teacher Education in Scotland" opisuje standarde inicijalnog obrazovanja učitelja i uključuje kompetencije iz smjernica programa u Škotskoj (SOEID 1998.). Napisan je kako bi omogućio temelje za planiranje profesionalnog razvoja učitelja i nastavnika tijekom cijele njihove karijere. Odrednice se temelje na viziji učitelja koji može

funkcionirati u ulozi učinkovitog promatrača učeničkog učenja, predan je profesionalnom razvoju i promišljanju i može uspješno surađivati s kolegama u struci, ali i s drugim grupama i institucijama te s članovima različitih zajednica kojima obrazovanje služi. U dokumentu se navodi kako je posebna pažnja posvećena glavnim aspektima koje treba uvažiti pri izradi programa, primjerice, profesionalnim vještinama i sposobnostima, profesionalnim znanjima i razumijevanju, profesionalnim vrijednostima i osobnoj posvećenosti.

Dokumentom "Guidelines for Initial Teacher Education Courses in Scotland" iznose se četiri ključna područja kompetencija definira u obrazovanju učitelja u Škotskoj: *1. Kompetencije povezane sa subjektom i područjem poučavanja; 2. Kompetencije koje se odnose na razred (podrazumijevaju komunikaciju, pristup poučavanju i učenju, organizaciju i menadžment, procjenu); 3. Kompetencije povezane sa školom i obrazovnim sustavom; 4. Profesionalne vještine i sposobnosti.* Na sličan način u sklopu dokumenta "Qualifying to teach: Professional Standards for Qualified Teacher Status and requirements for Initial Teacher Training for England" iz 2002. godine, navode se kompetencije kao ishodi učenja koje učitelji moraju usvojiti i biti sposobni demonstrirati kako bi im bio dodijeljen naziv kvalificiranog učitelja (Qualified Teacher Status). Kompetencije su raspoređene u tri povezana dijela a odnose se na: *1. Profesionalne vrijednosti i vještine; 2. Znanje i razumijevanje; 3. Vještine planiranja, promatranja, vrednovanja i upravljanja* usko povezane s prethodne dvije razine.

2. PRIJEDLOG OKVIRNOG KOMPETENCIJSKOG PROFILA PROGRAMA UČITELJSKIH STUDIJA

U uputama Rektorskog zbora (2004) za sastavljanje preddiplomskih i diplomskih studijskih programa, na osnovu kojih se nastojalo postići ujednačeni oblik programa koji će visoka učilišta dostavljati za potrebe unutarnjeg i vanjskog vrednovanja, stoji da u opisu programa uz popis obveznih i izbornih predmeta i/ili modula s brojem sati aktivne nastave i brojem ECTS bodova opis svakog predmeta mora obuhvaćati i opis u koji ulazi razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina) za svaki pojedini predmet i/ili modul.

Iako Europski kvalifikacijski okvir razvija kompetencijski pristup kao novi način definiranja akademskih standarda opisujući suštinu kvalifikacije terminologijom generičkih i specifičnih kompetencija, odnosno postignutim određenim ishodima učenja nakon uspješnog dovršetka priznatog studijskog programa, treba naglasiti da smo u ovom radu kompetencije klasificirati prema područjima profesionalnih aktivnosti i razvoja, što nije novost u profiliranju studijskih programa s obzirom na primjere predstavljene uz "Dublinske deskriptore" poput dokumenta "Criteria for Academic Bachelor's and Master's Curricula" koji predstavlja programska polazišta Nizozemskih sveučilišta Delft University of Technology i University of Twente.

Predloženi Okvirni kompetencijski profil programa učiteljskih studija obuhvaća četiri područja razvoja s grupama kompetencija, kompetencijama i primjerima ishoda učenja (Tablica 1 u prilogu). Riječ je o sljedećim područjima razvoja i grupama kompetencija:

A. Stručne vještine i sposobnosti

A1 Sposobnosti organizacije i vođenja; metodike i praksa

A2 Interpersonalne vještine i poznavanje osobina učenika (potrebe, sposobnosti i razvoj)

B. Stručna znanja i poznavanje struke

B1 Kurikulum, obrazovanje, vrednovanje, učenje i poučavanje

B2 Jezična, matematička i informacijsko-komunikacijska pismenost

B3 Zdravstveni i prirodoslovni odgoj i odgoj i obrazovanje za održivi razvoj

C. Kreiranje i razvoj novih znanja

C1 Istraživanje i stvaranje novih znanstvenih spoznaja

D. Profesionalne i odgojne vrijednosti i osobna posvećenost radu

D1 Vrijednosti; osobna posvećenost; etika, tolerancija, kritičko i aktivno građanstvo; poduzetnost

D2 Sloboda izraza, kreativnosti i stvaralaštva

(Umetnuti Sliku 1 otprilike ovdje!)

Područja profesionalnog razvoja i grupe kompetencija radi preglednosti smješteni su na radijalni dijagram i omeđeni bipolarnim dimenzijama:

1. Stručno i praktično nasuprot Opće i znanstveno
2. Osobno i vrijednosno nasuprot Racionalno i teorijski

Iz dijagrama se iščitava opredijeljenost obaveznog dijela programa prema stručnim i praktičnim kompetencijama (okomita dimenzija). Iako su odgojno-umjetničke kompetencije uočljivo zanemarene u europskim i nacionalnim političkim i strateškim obrazovnim dokumentima, u predloženom dijagramu naglasak je stavljen na osobne, odgojne i vrijednosne dimenzije kompetencija koje su u tradiciji nekih učiteljskih studija bile predstavljene i kroz pojačane skupine predmeta. Tradicija dosadašnjih programa i kadrovska struktura fakulteta pruža mogućnost da se kroz izborne kolegije profiliraju učitelji usmjereni na organizaciju specifičnih kinezioloških aktivnosti, glazbenih aktivnosti, likovnog i umjetničkog stvaralaštva i vođenja dramsko-recitatorskih skupina.

Mali udio na zastupljenosti znanstvene metodologije proizlazi iz pretpostavke da će znatan doprinos razvoju edukacijskih znanosti i dalje davati profilirani znanstvenici iz područja pedagogije, psihologije, defektologije i drugih područja. Također, u skorije će vrijeme biti teško napraviti znatniji odmak od dosadašnjih programa obrazovanja učitelja kroz stručne studije.

Vrijednosti na radijalnom dijagramu prikazuju približan (relativan) udio u ECTS opterećenju studenata koje je programom predviđeno za formiranje određenih kompetencija. Iako navedene kompetencije nisu isključivo vezane uz pojedine nastavne predmete ili module, profil na radijalnom dijagramu donekle odražava strukturu, broj i ECTS kredite koji se mogu dodijeliti pojedinim nastavnim predmetima i područjima.

Zaključak

Sve veći izazovi društva znanja iziskuju i aktivno sudjelovanje učitelja u tom društvu uz pretpostavku razvoja učitelja tijekom svih faza profesionalne karijere ali i stjecanje kompetencija u procesu osnovnog učiteljskog obrazovanja. Cilj poučavanja usmjerenog na studenta i ishode učenja koji daju orijentir o tome što se očekuje da će student znati i moći učiniti na kraju modula ili programa, uporište nalazi u studijskim programima baziranim na razvoju ključnih i specifičnih kompetencija. To je u skladu i s prijedlogom nacionalnog okvirnog kurikulumuma koji polazi od pristupa utemeljenog na kompetencijama na koje bi se trebali nadovezivati odgojno-obrazovni ciljevi koji također daju uvid u kompetencije koje mora razvijati program učiteljskog studija.

Vodeći se navedenim i osvrćući se na temeljne nacionalne i europske dokumente o kompetencijama koje učitelji moraju posjedovati i razvijati kod učenika kao i uz pomoć primjera nacionalnih smjernica i standarda obrazovanja učitelja s opisima kompetencija i ishoda učenja, izrađen je Prijedlog okvirnog kompetencijskog profila programa učiteljskih studija. Strukturiran je prema područjima profesionalnih aktivnosti i razvoja. Obuhvaća četiri područja razvoja (Stručne vještine i sposobnosti, Stručna znanja i poznavanje struke, Kreiranje i razvoj novih znanja, Profesionalne i odgojne vrijednosti i osobna posvećenost radu) s grupama kompetencija, kompetencijama i primjerima ishoda učenja. Kao takav može poslužiti kao poticaj za promišljanje o sadržaju i strukturi područno-stručnih kompetencija učitelja čime se može potaknuti i šira rasprava o jedinstvenim kriterijima obrazovanja učitelja i kompetencijama na razini programa učiteljskih studija.

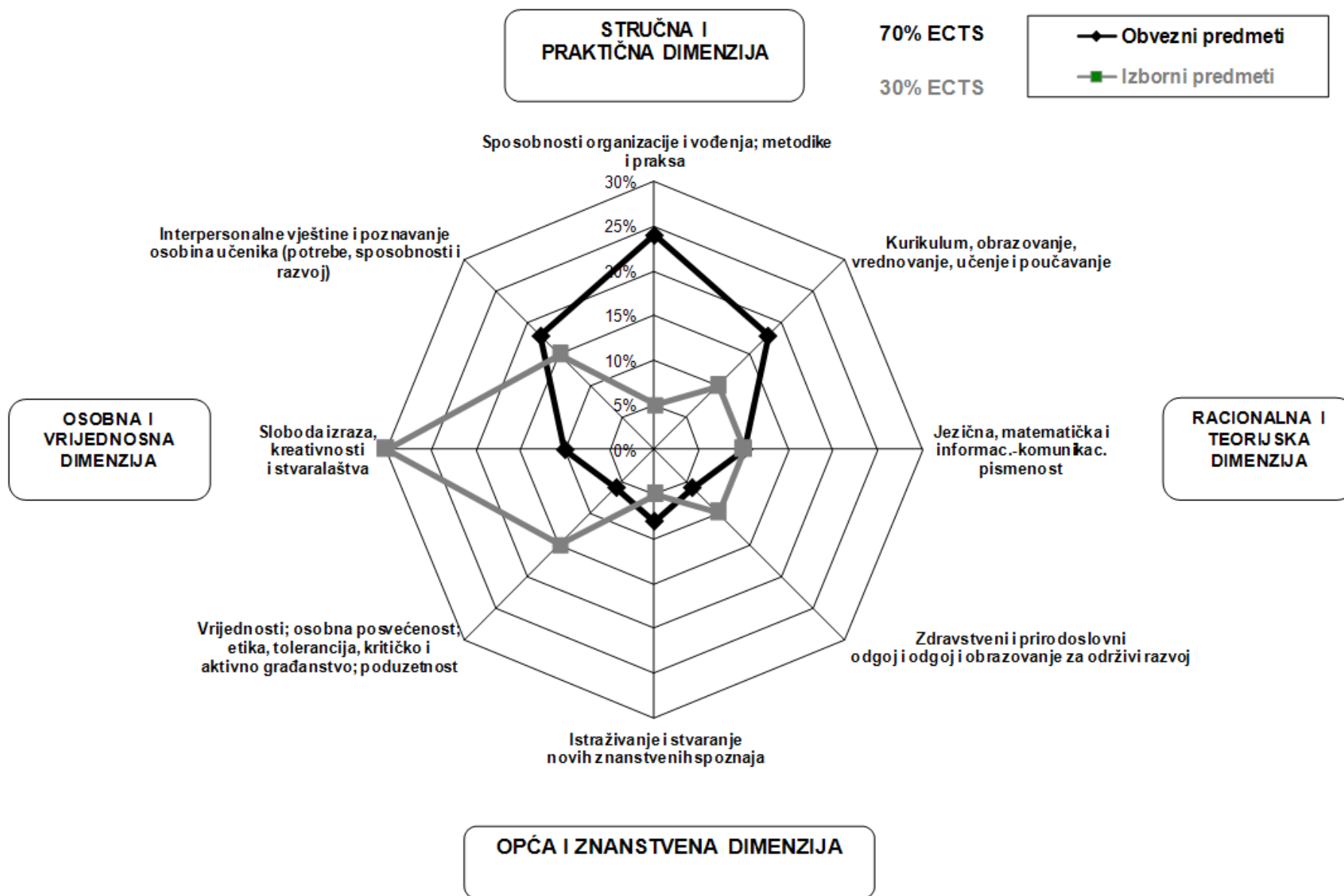
Literatura

1. Babić, N. (2007), Kompetencije i obrazovanje učitelja. Zbornik radova znanstvenog skupa Kompetencije i kompetentnost učitelja. N.Babić (ur.). Sveučilište J.J.Strossmeayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku, Kherson State University, Ukraine, 23-66.
2. COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES (2008), Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools
http://ec.europa.eu/education/school21/sec2177_en.pdf
3. Domović, V. (2009). Kurikulum-osnovni pojmovi. U: Vizek Vidović, V. (ur.) (2009), Planiranje kurikulumuma usmjerenog na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika. Zagreb: Filozofski i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 19-32.
4. EUROPEAN COMMISSION: EDUCATION AND CULTURE (2005), Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications
http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf
5. EUROPEAN COMMISSION: EDUCATION AND CULTURE (2008), The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF)
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/eqf/broch_en.pdf
6. EUROPEAN TRADE UNION COMMITTEE FOR EDUCATION (2008), Teacher Education in Europe: An ETUCE Policy Paper
http://etuce.homestead.com/Publications2008/ETUCE_PolicyPaper_en_web.pdf

7. Hrvatić, N. i Piršl, E. (2007), Kurikulum pedagoške izobrazbe učitelja. U: Previšić, V. (ur.) (2007), Kurikulum: Teorije, metodologija, sadržaj, struktura. Zagreb: Zavod za pedagogiju; Školska knjiga, 385-407.
8. JOINT QUALITY INITIATIVE INFORMAL GROUP (2004), Shared 'Dublin' descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards
<http://www.jointquality.nl/content/descriptors/CompletesetDublinDescriptors.doc>
9. Jurić, V. (2007), Kurikulum suvremene škole. U: Previšić, V. (ur.) (2007), Kurikulum: Teorije, metodologija, sadržaj, struktura. Zagreb: Zavod za pedagogiju; Školska knjiga, 253-303.
10. Kovač, V. i Kolić- Vehovec, S. (2008), Izrada nastavnih programa prema pristupu temeljenom na ishodima učenja: Priručnik za sveučilišne nastavnike. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
11. MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA (2008), Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi (- prijedlog -)
<http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=14170>
12. Prijedlog Povjerenstva Rektorskog zbora za pripremu i praćenje implementacije Bolonjske deklaracije, 2004.
13. Previšić, V. (ur.) (2007), Kurikulum: Teorije, metodologija, sadržaj, struktura. Zagreb: Zavod za pedagogiju; Školska knjiga.
14. THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION (2006), Key Competences for Lifelong Learning — A European Reference Framework
http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_394/l_39420061230en00100018.pdf
15. THE GENERAL TEACHING COUNCIL FOR SCOTLAND (1998; 2006), Guidelines for Initial Teacher Education Courses in Scotland
<http://www.gtcs.org.uk/nmsruntime/saveasdialog.aspx?IID=2298&sID=2425>
<http://www.scotland.gov.uk/library/documents-w3/git-00.htm>
16. THE GENERAL TEACHING COUNCIL FOR SCOTLAND (2006), The Standard for Initial Teacher Education in Scotland
<http://www.gtcs.org.uk/nmsruntime/saveasdialog.aspx?IID=2299&sID=1074>
17. TUNING EDUCATIONAL STRUCTURES IN EUROPE WORKGROUP: Education (TUNING 2; 2005), Tuning educational structures in Europe: Summary of Outcomes - Education
http://tuning.unideusto.org/tuningeu/images/stories/template/Template_Education.pdf
18. UNITED KINGDOM GOVERNMENT, Department for Education and Skills: Teacher Training Agency, London (2002), Qualifying to teach: Professional Standards for Qualified Teacher Status and Requirements for Initial Teacher Training
www.tda.gov.uk/upload/resources/pdf/q/qts-standards-final.pdf
19. University of Technology i University of Twente (2005): „Criteria for Academic Bachelor's and Master's Curricula,,
20. VLADA RH: Povjerenstvo za izradu Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (2007), Polazne osnove Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira
www.vlada.hr/hr/content/download/22392/287176/file/243%20-%202012.pdf
21. Vlahović Štetić, V. (2009), Ishodi učenja i konstruktivno poravnanje. U: Vizek Vidović, V. (ur.) (2009), Planiranje kurikuluma usmjerenog na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika. Zagreb: Filozofski i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
22. Vizek Vidović, V. (ur.) (2005), Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: Višestruke perspektive. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.

23. Vizek Vidović, V. (2009), Kompetencije i kompetencijski profil u učiteljskoj i nastavničkoj profesiji. U: Vizek Vidović, V. (ur.) (2009), Planiranje kurikuluma usmjerenog na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika. Zagreb: Filozofski i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 33-40.
24. Vizek Vidović, V. (2009), Model razvoja kurikuluma usmjerenog na kompetencije. U: Vizek Vidović, V. (ur.) (2009), Planiranje kurikuluma usmjerenog na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika. Zagreb: Filozofski i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 67-75.
25. Vizek Vidović, V. (2005), Obrazovanje učitelja i nastavnika u Europi iz perspektive cjeloživotnog učenja. U: Vizek Vidović, V. (ur.) (2005), Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: Višestruke perspektive. Zagreb: Institut za društvena istraživanja, 15-64.
26. Vizek Vidović, V. (ur.) (2009), Planiranje kurikuluma usmjerenog na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika. Zagreb: Filozofski i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Slika 1: Primjer okvirnog kompetencijskog profila programa učiteljskog studija

Prilog 1

Tablica 1

Prijedlog okvirnog popisa kompetencija i ishoda učenja u programu učiteljskog studija po područjima profesionalnih aktivnosti i razvoja.

Nakon završenog programa studenti će moći:

A. STRUČNE VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI	
A1 Sposobnost organizacije i vođenja, metodika i praksa	
A1.1 Osigurati učinkovitu organizaciju razreda i nastave te obnašati administrativne dužnosti u skladu sa zahtjevima škole	<p>A1.1.1 Planirati i osigurati dobro organizirani razred s ciljem osiguravanja sigurnosti i motiviranja učenika</p> <p>A1.1.2 Iskoristiti prostor za rad s razredom, individualni rad, rad u grupi, radionički rad...</p> <p>A1.1.3 Učinkovito iskoristiti prostor za izlaganje učeničkih uradaka</p> <p>A1.1.4 Osmisliti i planirati među-predmetne poveznice koje će koristiti u poučavanju</p> <p>A1.1.4 Iskoristiti okruženje i resurse izvan škole, kako bi obogatili nastavu</p>
A1.2 Koristiti temeljito praktično znanje u razrednom odjelu	<p>A1.2.1 Pokazati razumijevanje sustava u kojem rade i pratiti kvalitetu njihova rada</p> <p>A1.2.2 Promišljeno odabrati i iskoristiti različite resurse u raznim situacijama učenja</p> <p>A1.2.3 Provesti i analizirati različite didaktičko-metodičke odluke u praktičnim situacijama niza odgojno-obrazovnih procesa</p> <p>A1.2.4 Izvještavati roditelje o napretku njihove djece vezano uz osobni, socijalni i emocionalni razvoj na osjetljiv i učinkovit način</p>
A1.3 Samostalno izvoditi organizirane oblike rada u obrazovnim područjima	<p>A1.3.1 Pravilno tumačiti temeljne pojmove metodike nastave hrvatskog jezika, prirode i društva i matematike</p> <p>A1.3.2 Samostalno praktično primjenjivati temeljne psihološko-pedagoško-didaktičke procese spoznavanja</p> <p>A1.3.3 Analizirati i kritički razmatrati programske sadržaje</p> <p>A1.3.4 Samostalno izvoditi organizirane oblike rada uz primjenu suvremenih strategija rada unutar obrazovnog područja</p> <p>A1.3.5 Analizirati stručnu metodičku literaturu</p>
A1.4 Samostalno izvoditi organizirane oblike rada u odgojnim područjima	<p>A1.4.1 Pravilno tumačiti temeljne pojmove metodike likovne kulture, glazbene kulture i kineziološke metodike</p> <p>A1.4.2 Prepoznati likovne, glazbene i motoričke sposobnosti učenika</p> <p>A1.4.3 Samostalno izvoditi organizirane oblike rada u tjelesnom i zdravstvenom odgojno-obrazovnom području</p> <p>A1.4.4 Samostalno izvoditi organizirane oblike rada u području pjevanja, slušanja i sviranja</p> <p>A1.4.5 Samostalno rabiti likovni jezik u likovnom izražavanju kroz različita likovna područja</p> <p>A1.4.6 Identificirati i primjereno reagirati na razvojne faze dječjeg likovnog izraza i glazbenog stvaralaštva</p> <p>A1.4.7 Analizirati likovno i glazbeno djelo namijenjeno učenicima</p> <p>A1.4.8 Tumačiti spoznaje o općim zakonitostima ljudskog kretanja i vježbanja te primijeniti motorička znanja bazičnih struktura kretanja</p>
A2 Interpersonalne vještine i poznavanje osobina učenika (potrebe, sposobnosti i razvoj)	
A2.1 Suradivati s kolegama, stručnjacima i drugima s ciljem unapređenja procesa učenja	<p>A2.1.1 Uspješno komunicirati s učenicima i objašnjavati gradivo na motivirajući način</p> <p>A2.1.2 Pokazati spremnost za suradnju s učiteljima, nastavnicima i drugim stručnim suradnicima, prepoznajući mogućnosti njihova doprinosa zajedničkom cilju</p> <p>A2.1.3 Uspješno suradivati s roditeljima</p> <p>A2.1.4 Identificirati načine na koje dodatna podrška u razredu može potpomoći učenje (učitelji-pomagači, članovi obitelji-pomagači...)</p>
A2.2 Uskladiti očekivanja i dinamiku rada s potrebama učenika	<p>A2.2.1 Pokazati da imaju visoka ali realna očekivanja od učenika te usklađuju zadatke i količinu posla s potrebama učenika, uključujući i one s posebnim potrebama</p>

	<p>A2.2.2 Motivirati učenike da preuzmu inicijativu i odgovornost za vlastito učenje</p> <p>A2.2.3 Identificirati učenike s problemima u učenju i dodatno im pomoći</p> <p>A2.2.4 Opisati osobitosti u ponašanju učenika s posebnim potrebama te uočiti njihove razvojne potencijale</p> <p>A2.2.5 Prepoznati u kojem trenutku je potrebno zatražiti dodatni savjet kako bi uspješno radili s učenicima s posebnim potrebama</p>
A2.3 Disciplinirati učeničko ponašanje na pravedan, socijalno osjetljiv i konzistentan način	<p>A2.3.1 Koristiti raznolike tehnike ohrabivanja učenika, promovirati pozitivno ponašanje i pohvaliti uspjeh učenika</p> <p>A2.3.2 Uključiti strategije za prevenciju nasilja među učenicima</p> <p>A2.3.3 Opravdati pristup koji koriste za discipliniranje učenika</p>
A2.4 Razumjeti načela, stajališta i teorije o potrebama i vrijednostima učenika	<p>A2.4.1 Pokazati znanje i razumijevanje razvojnih faza djeteta kako bi ih mogli primjenjivati u zadovoljavanju potreba učenika</p> <p>A2.4.2 Promovirati i podržavati osobni razvoj, dobrobit i socijalne kompetencije učenika</p> <p>A2.4.3 Pokazati predanost podizanju učeničkih očekivanja od sebe samih i od drugih</p>
A2.5 Poštivati prava djeteta i načelo jednakih mogućnosti razvoja kroz odgoj i obrazovanje	<p>A2.5.1 Pokazati razumijevanje glavnih načela pružanja jednakih mogućnosti za sve učenike</p> <p>A2.5.2 Poznavati i razumjeti Konvenciju o pravima djeteta Ujedinjenih naroda</p> <p>A2.5.3 Poznavati i razumjeti međunarodne i nacionalne smjernice o zaštiti djece te ulogu učitelja u tom području</p>
B. STRUČNA ZNANJA I POZNAVANJE STRUKE	
B1 Kurikulum, obrazovanje, vrednovanje, učenje i poučavanje	
B1.1 Koristiti široko i kritičko razumijevanje glavnih elemenata obrazovnog sustava	B1.1.1 Pokazati razumijevanje Hrvatskog kvalifikacijskog okvira i razvoja hrvatskog obrazovnog sustava
B1.2 Argumentirano koristiti teze i stavove o obrazovnim pitanjima	<p>B1.2.1 Pokazati sposobnost osmišljavanja i obrane svojih argumenata uz korištenje dokaza i donošenje primjerenih zaključaka u raspravama o obrazovanju</p> <p>B1.2.2 Pokazati sposobnost raspravljanja o načelima i stvaranju svog stava o obrazovanju, kurikulumu i izvedbi</p>
B1.3 Koristiti razumijevanje o naravi kurikuluma i njegova razvoja	<p>B1.3.1 Pokazati razumijevanje načela struke, širine, uravnoteženosti, progresije i trajnosti kurikuluma</p> <p>B1.3.2 Razumjeti procese promjena i razvoja kurikuluma</p> <p>B1.3.3 Pridonijeti procesu razvoja kurikuluma i planiranju razvoja škole</p>
B1.4 Razumjeti relevantna područja osnovnoškolskog kurikuluma	<p>B1.4.1 Pokazati znanje, razumijevanje i praktične vještine u području kurikuluma, prema nacionalnim smjernicama</p> <p>B1.4.2 Iskoristiti relevantne usporedbe iz drugih područja i sustava</p> <p>B1.4.3 Znati pisati izvješća koja su sukladna nacionalnim smjernicama i dobro strukturirana</p>
B1.4 Samostalno planirati poučavanje za efikasno učenje	<p>B1.4.1 Pokazati znanje i razumijevanje glavnih teorija poučavanja i koristiti ih u promišljanju i planiranju poučavanja i učenja</p> <p>B1.4.2 Pravilno tumačiti temeljne obrazovne pojmove</p> <p>B1.4.3 Izraditi plan poučavanja koji potiče efikasno učenje iz područja obuhvaćenih kurikulumom</p> <p>B1.4.4 Odrediti ciljeve poučavanja s obzirom na ishode učenja</p> <p>B1.4.5 Pokazati sposobnost za poučavanje pojedinaca, grupa i razreda</p> <p>B1.4.6 Uspješno planirati i oblikovati organizirano slobodno vrijeme učenika</p>
B1.5 Koristiti različite strategije i pristupe radu	<p>B1.5.1 Samostalno izabrati strategije poučavanja i učenja koje najviše odgovaraju predmetu, temi i potrebama učenika</p> <p>B1.5.2 Koristiti direktne interaktivne metode poučavanja kako bi potvrdili i proširili naučeno</p> <p>B1.5.3 Opravdati svoje pristupe učenju i poučavanju te objasniti njihov učinak na učenika</p>

B1.6 Primjenjivati načela praćenja i vrednovanja	B1.6.1 Primijeniti načela i ciljeve vrednovanja, uključujući kriterije i normativne tehnike B1.6.2 Pokazati znanje u korištenju različitih metoda vrednovanja primjerenih dobi učenika te odrediti razine postignuća B1.6.3 Primjereno vrednovati učenička postignuća i pri tome odgovarati na njihova pitanja, reagirati na njihove doprinose raspravama i poticati samovrednovanje učenika B1.6.4 Koristiti vrednovanje da bi odredili dugoročne ciljeve za rad s pojedincima i skupinama učenika unutar razrednog odjela
B1.7 Evaluirati i unapređivati poučavanje korištenjem rezultata vrednovanja	B1.7.1 Pratiti napredak prema ciljevima, identificirati probleme, potvrditi postignuća i ishode te odrediti ciljeve za sljedeće korake učenja B1.7.2 Koristiti vrednovanje kako bi potakli i nagradili učenike, objasnili im pogreške pri učenju te ih savjetovali kako da savladaju probleme i dalje napreduju
B2 Jezična, matematička i informacijsko-komunikacijska pismenost	
B2.1 Primjenjivati znanje i razumijevanje kako bi odgovorno poticali jezičnu, matematičku i informacijsko-komunikacijsku pismenost, primjereno odjelu, uzrastu i razini obrazovanja	B2.1.1 Udovoljiti, znanjem i razumijevanjem zahtjevima u području jezične, matematičke i informacijsko-komunikacijske pismenosti B2.1.2 Uravnotežiti zahtjeve predmeta s vještinama učenika u području jezične, matematičke i informacijsko-komunikacijske pismenosti B2.1.3 Promovirati postignuća u području jezične, matematičke i informacijsko-komunikacijske pismenosti B2.1.4 Samostalno koristiti računalo u ostvarivanju obrazovnih ciljeva B2.1.5 Samostalno primjenjivati različite multimedijske nastavne aktivnosti u praksi
B3 Zdravstveni i prirodoslovni odgoj i odgoj i obrazovanje za održivi razvoj	
B3.1 Uvažavati potrebu zdravstvenog i prirodoslovnog odgoja i pokazati odgovornost za osobni razvoj i zajednicu	B3.1.1 Doprinijeti odgoju i obrazovanju za održivi razvoj temeljem integracijskog poimanja ekonomskog, ekološkog, društvenog, kulturnog i osobnog razvoja. B3.1.2 Prilagoditi nastavne metode i postupke s ciljem postizanja aktivne uloge sudionika procesa odgoja i obrazovanja za održivi razvoj B3.1.3 Isticati elemente koji pridonose zdravlju i dobrobiti te biti spremni poticati zdrav stil života B3.1.4 Primijeniti znanje i razumijevanje društvenog i zdravstvenog odgoja na razini koja motivira i potiče učenike koje poučavaju i osvježuje im relevantna pitanja B3.1.5 Primjenjivati mjere za zdravlje i sigurnost djece u školi B3.1.6 Poticati i razvijati sklonost razumijevanju prirodnih fenomena i vrednota življenja u skladu s prirodnim okruženjem.
C. KREIRANJE I RAZVOJ NOVIH ZNANJA	
C.1 Istraživanje i stvaranje novih znanstvenih spoznaja	
C1.1 Razumjeti istraživanje i njegov doprinos obrazovanju	C1.1.1 Prikupiti podatke iz suvremenih obrazovnih istraživanja i primijeniti ih u praksi C1.1.2 Uključiti se u sistemsko istraživanje nastavne prakse C1.1.3 Pratiti hrvatska i međunarodna istraživanja o učenju i poučavanju
C1.2 Pronaći i evaluirati stručnu i znanstvenu literaturu	C1.2.1 Demonstrirati informacijsku pismenost pronalaženjem relevantne stručne i znanstvene literature C1.2.2 Pokazati sposobnost analize i procjene različite stručne i znanstvene literature
C1.3 Kompetentno provesti znanstveno istraživanje i time stvoriti nova znanja iz interdisciplinarnog područja odgoja i obrazovanja	C1.3.1 Sudjelovati i izvoditi znanstveno-istraživačke zadatke C1.3.2 Provesti i interpretirati znanstveno istraživanje iz interdisciplinarnog područja odgoja i obrazovanja C1.3.3 Interdisciplinarno obuhvatiti različita područja društvenih znanosti koja su doprinijela razvoju odgoja i obrazovanja
D. PROFESIONALNE I ODGOJNE VRIJEDNOSTI I OSOBNA POSVEĆENOST RADU	
D.1 Vrijednosti; osobna posvećenost; etika, tolerancija, kritičko i aktivno građanstvo; poduzetnost	
D1.1 Cijeniti i pokazivati predanost za društvenu pravdu	D1.1.1 Pokazati da poštuju i cijene djecu kao jedinstvene i cjelovite osobe

	D1.1.2 Pokazati da cijene i promiču pravednost i pravdu te da su usvojili principe koji uvažavaju različitosti s obzirom na spol, sposobnosti i posebne potrebe, dob, vjeru, kulturu i druge interindividualne razlike.
D1.2 Cijeniti sebe kao profesionalca	D1.2.1 Pokazati praktično znanje o ugovornim i pravnim odgovornostima učitelja D1.2.2 Pokazati predanost promicanju i podržavanju osobnog razvoja i podizanju očekivanja od sebe samih
D1.3 Cijeniti zajednicu i predano raditi za zajednicu	D1.3.1 Pokazati predanost promicanju i reagiranju na ostvarivanje partnerstva unutar zajednice D1.3.2 Pokazati da razumiju uloge i odgovornosti zaposlenika unutar škole, uključujući i odgovornost za unapređenje škole D1.3.3 Pokazati sposobnost prikladnog reagiranja na rodne, socijalne, kulturne, vjerske i jezične razlike među učenicima D1.3.4 Poticati učenike da budu aktivni, kritički i odgovorni građani u skladu sa zahtjevima civilnog odgoja
D1.4 Preispitati vlastiti rad i raditi na njegovu unapređenju	D1.4.1 Pokazati predanost za samovrednovanje i trajan profesionalni razvoj D1.4.2 Usvojiti kritički pristup vlastitom radu te pokazati da znaju koristiti ono što su naučili kako bi proširili svoje razumijevanje i kako bi unaprijedili svoj rad D1.4.3 Doprinositi promjenama i spremno reagirati na promjene u odgojno-obrazovnoj praksi
D2. Sloboda izraza, kreativnosti i stvaralaštva	
D2.1 Poticati kreativnost i stvaralaštvo u interesnim područjima usmjerenosti učenika	D2.1.1 Potaknuti učenike na izražavanje likovnih i glazbenih doživljaja D2.1.2 Prenijeti entuzijizam glazbene i likovne kulture na učenike D2.1.3 Promicati potrebu bavljenja kineziološkim aktivnostima u svakodnevnom životu i radu D2.1.4 Koristiti spoznaje o poticanju dječjeg stvaralaštva unutar kulturno-umjetničkog interesnog područja, poput sudjelovanja u scenskim drušinama, literarnim, recitatorskim i ostalim skupinama.
D2.2 Samostalno planirati, programirati i voditi izvannastavne aktivnosti učenika	D2.2.1 Kreativno oblikovati organizirano slobodno vrijeme učenika D2.2.2 Pokazati praktično znanje i stvaralačke sposobnosti pri vođenju odabranih izvannastavnih aktivnosti iz određenih interesnih područja: jezično umjetničkog, športsko rekreativnog, informatičko tehničkog i prirodoslovno matematičkog područja D2.2.3 Osmisliti kreativne sadržaje rada s darovitom djecom.